

افق جهانی،

مدیریت راهبردی موعود کرا

دکتر غلامرضا کوردزی

استادیار دانشگاه امام صادق (ع)

افق جهانی، مدل مدیریت راهبردی موعودگرا

دکتر غلامرضا گودرزی

ناشر: دانشگاه امام صادق (ع) و دانشگاه عالی دفاع ملی

طرح جلد: محمد قدایی

شمارگان: ۳۰۰۰

چاپ اول: ۱۳۹۰

چاپ و صحافی: زلال کوثر

قیمت: ۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۷۴-۸۰-۷

ISBN: 978-600-5574-80-7

حق چاپ و نشر و نسخه برداری دیجیتال محفوظ است.

تلفن: ۸۸۳۷۰۱۴۲

تهران، بزرگراه شهید چمران، بل مدیریت، دانشگاه امام صادق (ع)، مریخ، ۱۵۹-۱۴۶۵۵

سرشناسه : گودرزی، غلامرضا، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور : افق جهانی مدل مدیریت راهبردی موعودگرا/ غلامرضا گودرزی.

مشخصات نشر : تهران: دانشگاه امام صادق (ع): دانشگاه عالی دفاع ملی، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری : ۱۹۲ص. - نامبردار.

شابک : ۴۰۰۰۰ ریال: 978-600-5574-80-7

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : مهابیت

موضوع : برنامه ریزی استراتژیک -- تصمیم گیری

موضوع : آینده پژوهی

شناسه افزوده : دانشگاه امام صادق (ع)

شناسه افزوده : دانشگاه عالی دفاع ملی

رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۵۷۴/۹-۲۲۲۲ BP

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی : ۸۳۱۷۴۱۲

فهرست مطالب

۱۱.....	سخن ناشر.....
۱۳.....	پیش گفتار.....

فصل اول: مبانی و مفاهیم

۱۹.....	۱-۱. مقدمه.....
۲۰.....	۲-۱. پارادایم و شبه پارادایم.....
۲۳.....	۳-۱. تفکر راهبردی.....
۲۸.....	۴-۱. راهبرد و مدیریت راهبردی.....
۳۱.....	۵-۱. مکاتب مدیریت راهبردی.....
۳۴.....	۶-۱. چشم انداز.....
۳۹.....	۷-۱. آینده نگری.....
۴۱.....	۸-۱. آینده نگری بشری.....
۴۶.....	۹-۱. آینده نگری الهی.....
۵۱.....	۱۰-۱. تصویربرداری.....
۵۴.....	۱۱-۱. جهانی سازی.....

فصل دوم: موعودگرایی

۶۱	۲-۱. مقدمه
۶۲	۲-۲. موعود در مذاهب و نظر آینده‌نگران
۶۵	۲-۳. موعود در دین یهود
۶۶	۲-۳. موعود در دین مسیحیت
۷۴	۲-۴. موعود در نزد اهل تسنن
۷۵	۲-۵. موعود در نزد اهل تشیع
۷۶	۲-۶. روایات موعودگرا
۷۸	۲-۷. موعود در نهج البلاغه
۷۹	۲-۸. نشانه‌های آخرالزمان

فصل سوم: مکر مهدویت

۸۳	۳-۱. مقدمه
۸۶	۳-۲. مباحث عقلی، کلامی و اعتقادی مهدویت
۸۷	۳-۳. مباحث اصولی و فقهی مهدویت
۸۹	۳-۴. مباحث تاریخی مهدویت
۹۱	۳-۵. مباحث تمدنی و راهبردی مهدویت
۹۲	۳-۶. جایگاه ولایت فقیه در مهدویت
۹۳	۳-۷. طرح تفکر مهدویت
۹۵	۳-۸. امام شناسی
۹۹	۳-۹. قرآن و امام
۱۰۲	۳-۱۰. نقش انبیاء و رسل در مهدویت
۱۱۱	۳-۱۱. جامعه موعود

فصل چهارم: افق جهانی

۱-۴. مقدمه.....	۱۱۵
۲-۴. مدل افق جهانی.....	۱۱۹
۳-۴. فروض اساسی مدل.....	۱۲۱
۴-۴. وجه تسمیه مدل.....	۱۳۲
۵-۴. مولفه‌های مدل.....	۱۳۴
۶-۴. شناسای کلی مدل.....	۱۳۶
۷-۴. تبیین مدل.....	۱۳۷
۷-۴. الزامات مدل.....	۱۴۴

فصل پنجم: نمونه‌های موردی

۱-۵. مقدمه.....	۱۴۷
۲-۵. تصمیم‌گیری راهبردی تصویرپردازانه بصیرت‌بخش.....	۱۴۸
۳-۵. مدل سیاست‌گذاری فوق فعال.....	۱۵۳
۴-۵. نبرد آرماگدون.....	۱۵۷
۵-۵. عاشورا و آثار زنده‌نگه داشتن آن در تفکر مهدوی.....	۱۶۳
۶-۵. قدرت نرم در تفکر مهدوی.....	۱۶۸
۷-۵. فرجام‌شناسی در نگاه جهانی‌سازی و تفکر مهدوی.....	۱۷۲
۸-۵. تمدن‌سازی در بستر جهانی‌سازی و انقلاب اسلامی.....	۱۷۵
۹-۵. طراحی مدل ارزشی آینده‌نگری.....	۱۸۵
۱۰-۵. سخن پایانی.....	۱۹۰
منابع و مآخذ.....	۱۹۳

فهرست اشکال

- شکل (۱) انواع استراتژی بر مبنای پارادایم حاکم..... ۲۷
- شکل (۲) پنج وظیفه مدیریت راهبردی [تامپسون - ۲۰۰۱ - ص ۷]..... ۳۰
- شکل (۳) تعامل آینده‌نگری الهی و بشری..... ۵۰
- شکل (۴) نگرش سیستمی به تفکر مهدویت..... ۸۵
- شکل (۵) طرح تفکر مهدویت..... ۹۵
- شکل (۶) پایه‌های مدل افق جهانی..... ۱۲۰
- شکل (۷) روحیه آرمان‌خواهی و انگیزه‌های جوانی نسلی‌های انقلاب..... ۱۲۴
- شکل (۸) هلال الهی..... ۱۲۹
- شکل (۹) فروض بنیادین مدل افق جهانی..... ۱۳۲
- شکل (۱۰) شمای کلی مدل افق جهانی..... ۱۳۶
- شکل (۱۱) ارتباط بین مراحل تصمیم‌گیری راهبردی با مولفه‌های مدل افق جهانی..... ۱۳۹
- شکل (۱۲) ابزار گسترش مدل افق جهانی..... ۱۴۱
- شکل (۱۳) تکیه‌گاه‌های تفکر مهدویت و حربه‌های مبارزه با آنها..... ۱۴۴
- شکل (۱۴) مدل تصمیم‌گیری راهبردی تصویرپردازانه بصیرت‌بخش..... ۱۵۲
- شکل (۱۵) مدل‌های تصمیم‌گیری راهبردی در حوزه سیاستگذاری بر اساس الگوی آینده‌نگری..... ۱۵۶
- شکل (۱۶) ابزار حرکت و نفوذ مسیحیت صهیونیستی در جهان..... ۱۶۳

- شکل (۱۷) حوادث مهم تاریخ اسلام و دلایل آنها [گودرزی-۱۳۸۷] ۱۶۴
- شکل (۱۸) برخی از جنبه‌های عاشورا ۱۶۶
- شکل (۱۹) برخی از نظرات گوناگون در مورد فلسفه عاشورا ۱۶۷
- شکل (۲۰) مهمترین مولفه‌های قدرت نرم و قدرت سخت ۱۷۰
- شکل (۲۱) مدل مفهومی نیل به مرجعیت علمی ۱۷۱
- شکل (۲۲) تقابل قدرت نرم در منطق جهانی‌سازی و منطق انقلاب اسلامی ۱۷۲
- شکل (۲۳) فرجام‌شناسی در منظر تمدن غرب ۱۷۳
- شکل (۲۴) فرجام‌شناسی در منظر تمدن مهدوی ۱۷۴
- شکل (۲۵) گستره‌ی جغرافیایی ایران باستان ۱۷۹
- شکل (۲۶) اطلس تاریخی ایران [براساس اطلاعات موجود در سایت سازمان میراث فرهنگی و گردشگری] ۱۸۰
- شکل (۲۷) انقلاب اسلامی و تمدن مهدوی ۱۸۲
- شکل (۲۸) تمدن آمریکائی و جهانی‌سازی ۱۸۲
- شکل (۲۹) مولفه‌های اساسی تمدن‌سازی انقلاب اسلامی ۱۸۵
- شکل (۳۰) مدل ارزشی آینده‌نگری ۱۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا

عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

(قرآن سوره مبارکه النمل آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

تربیت اسلامی، مرجعیت علمی

«کاری کنید که دانشگاه امام صادق علیه السلام ... مرجع تحقیقات مراکز

علمی و دانشگاه‌های دنیا شود» مقام معظم رهبری^۱

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق علیه السلام که از سوی ریاست دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی‌ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی مشکل ساز خواهد بود که سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «سیاست‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی سیاست‌ها در گرو انجام

^۱ از بیانات مقام معظم رهبری در ملاقات اساتید و دانشجویان دانشگاه امام صادق (ع) مورخ

پژوهش‌های علمی و بهرمندی از نتایج آنهاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (علیه السلام) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که بیش از «ربع قرن» تجربه داود و هم اکنون ثمرات نیکوی این شجره طیبه در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود در طیبه دور جدید فعالیتش بتواند به توسعه و تقویت آنها در پرتو عنایات حضرت حق تعالی، اهتمام ورزد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (علیه السلام) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این راه گام نهادند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب علمی امام صادق (علیه السلام) را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (انشاءالله)

ولله الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

پیش گفتار

تمدن غربی در جهان امروز طرفداران زیادی دارد. تمدنی با مشخصات، فرهنگ، آداب و رسوم مخصوص به خود که اساس آن بر اصل سودطلبی بنا شده و جهان بینی آن با ارائه تعریف تجارت گونه و ظالمانه از انسان آغاز شده و ایدئولوژی آن نیز بر همین پایه بنا می شود. از این رو تمامی سعی و تلاش انسان، جامعه و مکاتب غربی بر مبنای همین تمدن پایه ریزی شده است. بی شک مدیریت به عنوان یک سیستم موجود در این فضا متأثر از همین اصل بوده، که شواهد و دلایل متعددی در تائید این ادعا می توان یافت و بیان نمود. باید توجه داشت که مدیریت و تصمیم گیری در چنین فضائی نیز در راستای کسب سود بیشتر است. به عبارت دیگر مبنای مدیریت و تصمیم گیری غربی سودمحوری خواهد بود. اگر این سود از راه کاهش هزینه ها باشد، تمامی ملاک ها و معیارهای تصمیم گیری به سمت آن گرایش

می‌یابد. اما اگر سود بیشتری از راه مشتری‌مداری یا تکریم ارباب رجوع، یا ارزشمندی منابع انسانی محقق شد، مبانی به این موارد تغییر می‌یابد.

نکته دیگر آنکه امروزه در صورت پذیرش آینده‌سازی و راهکار کاربردی آن یعنی جهانی‌سازی، توسط مردم و بویژه نخبگان کشورها، مسیر حرکت و مراحل انجام برنامه‌های ملی و منطقه‌ای نسبتاً قابل پیش‌بینی، ارزیابی و رصد خواهد بود. در واقع با کمک از جهانی‌سازی، آینده‌سازان غربی کشورهای جهان را در زمینی بازی خواهند داد که ابعاد، نقش‌ها، تکنیک‌ها و تاکتیک‌هایش از سوی صاحبان قدرت تعریف و کنترل شده است. در این حالت همه چیز در کنترل آینده‌سازان است. مثلاً هرچند دانش ارزش است اما اگر یک کشور به سمت کسب دانشی افزون‌تر از سهم پیش‌بینی شده اقدام کند، سریعاً توسط راهکارها و سازمان‌های جهانی جهت‌دهی و کنترل خواهد شد. این جاست که در واقع آینده‌نگری نمی‌شود، بلکه با ترغیب جهانیان و القای تصاویر مطلوب، زمینه اقبال عمومی برای ساختن آینده جهانی‌سازی شده، فراهم می‌گردد. گویا هنگام ساختن آینده، فقط یک تصویر قابل قبول وجود دارد که همان تصویر مورد نظر آینده‌ساز است.

حال آنکه تفکر ناب مهدویت با عنصر فعالیت، زمینه‌سازی و امید به آینده موعود می‌تواند نقش مهمی در مبارزه با این سیل بنیادکن و اندیشه ناصواب جهانی‌سازی داشته باشد. زیرا در تصمیم‌گیری‌های کلان، سازمانی و حتی فردی در منطق اسلامی باید مبانی، عدل، کمال‌جوئی، افزایش قدرت تفکر و ادای وظیفه اصل و اساس باشند. این مبانی ممکن است با کسب سود مادی توأم باشند و یا اینکه کاملاً متضاد با عقلانیت سودمحور غربی بنظر رسند. البته باید دانست که بدون شناخت، عمل محقق نخواهد شد و

معرفت امام عصر (علیه السلام) کلید تمام معارف خواهد بود. لذا است که هر مسلمان و منتظری باید درباره امامش، ظهور و عصر آن، آخرالزمان و فتنه‌هایش، تکالیف، نقش‌ها و وظایف مؤمنان منتظر، معرفت یافته و هر لحظه منتظر واقعی و رهروی راه نیل به این پیام یگانه باشد. این مسیر با حرکت، تلاش، خودباوری و ایمان به خدا در پرتوی برکات انقلاب اسلامی و عنایات الهی و حضرتش دست یافتنی است، خواه این دعوت آنی دیگر باشد یا سال‌های دور دست.

با توجه به شرایط حاکم جهان و تاثیر آن‌ها بر کشورهای اسلامی بطور عام و ایران بطور خاص ضرورت دارد تا به این مهم توجه داشت که آنچه در غرب شکست خورده است، در چشم‌ها تازه جلوه نماید و فرهنگ و تمدن غرب، برای جوانان و اندیشمندان آرزو و امید نشود. البته دستاوردهای مثبت آن‌ها و تجارب موفق و ناموفق‌شان می‌تواند در ترسیم مسیر تمدن‌سازی اسلامی مناسب باشد، مشروط به آنکه به تفاوت‌های و مقاصد عنایت نموده و پند آموخت و نه اینکه کپی‌برداری کرد. لذا باید با تکیه بر داشته‌های دینی و گنجینه گرانقدر منابع اسلامی به مدلسازی اسلامی با روش‌شناسی خاص آن پرداخت و دانست که عدم توجه به تفاوت‌های مبانی، علی‌رغم تشابهات ظاهری ناصواب بوده و از اثربخشی مدنظر می‌کاهد.

کتاب حاضر (که بخش‌هایی از آن حاصل یک پروژه تحقیقاتی در دانشگاه امام صادق (علیه السلام) است و توسط اینجانب انجام شده و پیشتر به صورت کامل توسط انتشارات دانشگاه چاپ شده است) بر مبنای همین نکات در پنج بخش نگاشته شد. بخش اول نگاهی مختصر و گذرا دارد بر مبانی و مفاهیم. لازم به ذکر است که مخاطبان اصلی این کتاب عمدتاً افرادی

هستند که با مفاهیم مدیریت راهبردی آشنا بوده و می‌خواهند ارتباط بین موضوع موعودگرایی و مهدویت را با نگرش مدیریت راهبردی مطالعه کنند، لذا عامداً از تکرار مباحث نظری رایج مدیریت راهبردی خودداری شده و به بیان کلی و جمع‌بندی شده آن اکتفا نموده‌ایم. البته منابع مختلف و متعددی در بخش نهائی، برای مطالعه بیشتر و برای کسانی که ممکن است کمتر با ادبیات مدیریت راهبردی آشنا باشند، معرفی شده است. لیکن در بخش اول بنا بر اختصارگوی بوده است. در بخش دوم مباحث مربوط به موعودگرایی بیان شده است. سومین بخش به موضوع تفکر مهدویت می‌پردازد و در چهارمین بخش به معرفی مدل افق جهانی که یک مدل تصمیم‌گیری راهبردی است اشاره می‌گردد. در پنجمین بخش نیز برای نشان دادن ثمره عملی مباحث و همچنین کاربرد مدل افق جهانی در عمل، نمونه‌های موردی ذکر شده است. البته مدل افق جهانی می‌تواند در برابر موج فزاینده آینده‌سازی و جهانی‌سازی با تأکید بر تفکر ناب مهدویت، مدلی نوین را در برابر تصمیم‌گیران کشور قرار دهد. البته این مدل در مطالعات علمی و پژوهشی دیگری باید مورد محک خبرگان قرار گرفته و اصلاح شود. اما بی‌شک در این خصوص موضع فعال و غیر منفعل و مدل پیشنهادی به‌عنوان یک کار و ایده مطرح بوده و می‌تواند چالش برانگیز باشد.

لازم به ذکر است که زحمت تالیف و تدوین قسمت‌هایی از بخش اول کتاب که به موضوع مدیریت راهبردی می‌پردازد، برعهده آقای محمد نوروزی از دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه امام صادق (علیه السلام) بود، ضمن اینکه به بازخوانی کتاب در جهت تقویت مطالب آن نیز پرداختند. در پایان وظیفه خود می‌دانم تا از تلاش‌های همه عزیزان به ویژه خانواده و پدر و مادرم،

مسئولان محترم دانشگاه امام صادق (علیه السلام) و دانشگاه عالی دفاع ملی،
همکاران محترم دانشگاهی و پژوهشگران حوزه مهدویت بویژه آقایان
حجة الاسلام پورسیدآقائی، دکتر همایون و اصفهانیان و همچنین خواننده
محترمی که پس از مطالعه، ایرادات کار را به اینجانب گوشزد خواهد کرد،
تشکر نمایم.

دکتر غلامرضا گودرزی

www.ketab.ir